

LJUDSKI TEDNIK

ČITAJTE:

'Ne odgovarja resnici'

Madžarska - Indija

Slovenski obala

Zdravo gospodarstvo
nove Jugoslavije

DRUGI TEDEN MIROVNE KONFERENCE

Spoštovanje pravic malih narodov bo zagotovilo trajen mir

Tolmačenje morale

Stiri leta si je primorsko ljudstvo v svoji borbi na življenje in smrt odtrgovalo od ust, se odpo-vedovalo čestokrat hrani po enkrat v tednu in jo nosilo mimo tisoč in tisoč zased, skozi sovražne postojanke in bloke svoji vojski, ki je strašno krvavec zmagovala.

Ves svet je občudoval ta junaški napor ljudstva, ki je za vse na svetu hotelo obračunati s fašizmom in se osvoboditi.

Ze med borbo svobodoljubnega človeštva proti fašizmu pa je bilo jasno, da ne bomo z vojaškim porazom fašizma, s fašisti obračunali do kraja. To ni bilo jasno le nam, temveč vsem — v Teheranu, Krimu in Moskvi. Mir svetu ne bi mogel biti zagotovljen, če ne bi človeštvo obsodilo vse one, ki so zakrivali vojno in milijone žrtev, pa naj si bo to odkrite ali prikrite krivice, mir ne bi mogel biti trajen, če ne bi bilo povojnega sodelovanja najprej v borbi proti ostankom fašizma ter na vseh področjih povojnega življenja.

Reči moramo, da je primorsko ljudstvo svoje že s krvjo potrjeno zavezništvo in antifašistično tradicijo častno branilo.

Nadaljevalo je borbo, čeprav so ga oropali njegove samozasčite, njegovih sodišč, ki bi sodila vojne zločince, čeprav so ga oropali njegove oblasti in ga potisnili med pregraje tisoč in tisoč formalnosti raznih ukazov in odredb, ki so ovirale njegov borbene polet.

Proti primorskemu ljudstvu je bila zdaj odprta lahko rečemo nova fronta, namesto, da bi s skupnimi napori razbili ono, ki je prinesla toliko gorja.

Bila je to skrita fronta, a kateri direktno nismo smeli in nismo mogli govoriti, ker se je skrivala za tisoč advokatskih formulacij in olepšanj. Toda cilji te nove fronte so nam bili od vsega početka jasni in krinka je padla, ko smo slišali predloge zapadnih vesilov o državni pripadnosti našega ozemlja.

Zato po teh ugotovitvah, potem ko smo dali nove žrtve krogel neobsojenih civilnih policistov, ko smo neposredno po zločinu civilne policije slišali na njen račun pohvalo iz ust visokih funkcionarjev, ko je bila borba v obliki splošne stavke proti fašizmu (imenovali so jih »vznemirjeni Italijani«), ki so vprizarjali pogrome in vršili nove zločine po enem letu ZVU, proglašena za nezakonito, ko so se morali vodilni predstavniki antifašističnega gibanja umakniti, ker so vodili borbo proti fašizmu (po njihovo, ker so odgovorni za nezakonito stavko), ko smo slišali, da je pomoč v hrani delavcem, ki stavkajo v protest proti fašističnemu nasilju nemoralna, ko smo

Zastopniki resnično demokratičnih držav, v ostrem boju z vsiljevanjem reakcionarnih tendenc, branijo in zagovarjajo naše zahteve

Mirovna konferenca v Parizu bo kmalu končala drugi teden svojega zasedanja. Izgublja se pa še vedno v razpravah okoli pravičnika, ki jasno kaže namene ne katerih sil, da bi z navadnim preglasovanjem vsilile ostalim zavezniškim državam svojo voljo. Agencija Tass pravi v svojem komentarju iz Pariza, da so si angleški, indijski in drugi delegat zamen prizadevali, da bi prikrili anglosaški blok ki v Parizu strnjeno nastopa.

Glavni namen tega bloka je, da bi dosegel glasovanje z navadno nadpolovično večino, kar bi bistveno škodovalo ciljem ki jih naj mirovna konferenca doseže. Cilj pariške konference je, da zagotovi svetu trajen in resnično pravičen mir. To pa je mogoče

doseči samo v čim večjem soglasju vseh držav — zaveznic ki se udeležujejo dela konference. Duhu tega soglasja odgovarja najbolj dvetretjinska večina, kot je veljala v San Franciscu, na kongresu mednarodnega urada za delo, na panameriški konferenci v Limi in celo v nekdanjem društvu narodov. Za dvetretjinsko večino je v Parizu potrebnih 14 glasov, za navadno večino pa 11 glasov.

Načelo dvetretjinske večine je predlagal konferenci svet zunanjih ministrov, ki je ta sklep sprejel soglasno. Danes pa se zunanji ministri zahodnih vesilov izmikajo svoji dani besedi in kažejo očitno težnjo, da se uveljavi navadna večina, ker bi ta bolj služila njihovim posebnim interesom.

Sovjetska delegacija dosledna Zapadne vesilce ne drže besede

edino sovjetska delegacija dosledno vztrajala pri načelu, za katerega je dala svoj glas na zasedanju sveta zunanjih ministrov, ker se zaveda, da tako najbolj služi interesom svetovnega miru. Tudi jugoslovanska delegacija je odločno vztrajala na načelu dvetretjinske večine, na načelu soglasja med zaveznicami, ki lahko edino, kot je izjavil vodja jugoslovanske delegacije Kardelj, prepreči formacijo dveh nasprotujočih se blokov na konferenci. Na take sklepe bo pristala tudi mednarodna javnost. V nasprotnem primeru pa bi konferenca utrpela na svojem ugledu in sklepi, sprejeti z navadno večino, bi bili ob vso svojo vrednost in bi predstavljali docela formalne odločitve. Enako stališče sta zastopali tudi Poljska in Čehoslovaka.

Nekatere ostale delegacije pa so postavljale temu duhu popolnoma nasprotno predloge. Tako je zahtevala nizozemska delegacija sprejetje načela navadne nadpolovične večine. Angleški delegat Mc Neil pa je predložil štirim zunanjim ministrom, in sicer ne glede na to, ali glasujejo zanje štirje zunanji ministri, ali ne. Za vse bi pa veljala dvetretjinska večina.

doživeli toliko drugih krivic, moramo ugotoviti, da vse to ne pomeni nič drugega kot izdajo skupne borbe proti fašizmu zaradi sebičnih razlogov, zaradi zasiguranja čim širših »interesnih sfer«.

Težka je ta obsodba, vendar nikoli tako strašno cinična kot ona, ki govori o »nemoralnosti« medsebojne pomoči z živili v borbi proti fašizmu.

Čeprav vidimo, da se nekateri branijo dati na konferenci v Parizu malim narodom vseh pravic, ki so jih zagotovili s »svečanimi listinami«, si to upa primorsko ljudstvo vsem povedati v obraz,

je bil sprejet jugoslovanski predlog, ki se glasi tako:

»Če bi država, ki bi bila prizadeta na eni ali drugi mirovni pogodbi, stavila na konferenci predlog, ki bi ne bil sprejet ne z navadno ne z dvetretjinsko večino, se ji prizna pravica, da predloži svoj predlog neposredno svetu zunanjih ministrov štirih vesilov.«

Francoske črte Jugoslavija ne more sprejeti!

Dne 1. avgusta je govoril na plenarni seji konference vodja jugoslovanske delegacije Edvard Kardelj. Njegov govor je trajal pol ure in je bil doslej najdaljši govor na plenarnih sejah sedanje konference. Kardelj je med drugim izjavil:

»Jugoslovansko-italijanska meja naj bi po predlogu za mir z Italijo potekala po tako imenovani francoski črti. Francoska črta je zanikanje vseh osnovnih načel, za katera so se narodi borili proti fašizmu in napadalcem. Na črti mirovne konference loči tudi Trst od njegovega jugoslovanskega zaledja in ustvarja koridor med Trstom in Italijo ter tudi tako jemlje Jugoslaviji narodnostno čisto slovensko ozemlje. Jugoslaviji odvzema velik del Istre s slovensko večino. Jasno je, da takih predlogov naša država, ki se fašističnim napadalcem ni podvrгла, ko so bili na vrhuncu svoje moči, ne more sprejeti.«

V svojem govoru na plenarnem zasedanju konference je tudi ukrajinski delegat Manuilev govoril o tržaškem vprašanju in poudaril krivičnost francoske črte, ki jemlje Jugoslaviji poleg drugega tudi Gorico. Zlasti se je bavil z bodočim statutom tržaškega ozemlja in podprl jugoslovanski predlog za statut, kot ga je obrazložil dr. Aleš Baebler. Manuilev je predlagal, naj se poveri uprava nad Trstom Jugoslaviji pod nadzorstvom Združenih narodov. Predlagal je carinsko zvezo s Trstom in Jugoslavijo in naj v Trstu velja jugoslovanski denar. Edino taka rešitev tržaškega vprašanja bi odgovarjala položaju, edino taka rešitev bi bila pravična.

Možje ki kujejo nov mir

KARDELJ

VIŠINSKI — MOLOTOV

BIDAULT

KING

SPAAR

BYRNES — ATTLEE

Čitajte - sodite!

Glasniki ljudstva

PRIMORSKI DNEVNIK

General Morgan je 3. avgusta zanikal, da bi zavezniške vojaške sile izvršile zlorabe v škodo Unrrinih pošilk v Trstu. Fiorello La Guardia pa je poslal glavnemu zavezniškemu stanu v Italijo oster protest zaradi tatvin ter izjavil tudi, da so majhne in velike tatvine tako brezhibno organizirane, da je nemogoče, da bi bile izvršene brez vednosti sil, ki imajo nalogo, da pazijo na blago. Dobave Unrra gredo v Jugoslavijo, Avstrijo in Češkoslovaško. La Guardia je zato zahteval, da pošljejo v tržaško pristanišče oborožene straže teh držav, da vrše nad pošilkami policijsko nadzorstvo.

Z ozirom na zanikanje gosp. polk. Bowmana in generala Morgana, da bi bilo prišlo do večjih tatvin — je treba ugotoviti, da so pojmi o količini pač različni. Lahko bi imeli za neznatno količino tudi vsa živila, ki jih danes n. pr. vsebuje Trst... Zato bi se ne hoteli ustaviti na več ali manj osebnih pojmov o »velikih« ali »majhnih«, »mehkih« ali »neznatnih« tatvinah. Navedli bi samo nekaj dejstev, poleg že objavljenih, ki pričajo, da TATVINE SO. Oznako številke za velike ali majhne pa radi prepuščamo vsakomur po osebnem okusu.

IL LAVORATORE

»Il Lavoratore« pod naslovom »Trst, potrebuje Jugoslavijo«, pravi: »Jugoslavija danes nima industrijskih naprav, ki bi dosegle tržaške. Te bi postale prve v novi republiki, kjer se dela in obnavlja s takim zalegom, ki mu je enakega samo v Sovjetski zvezi. Ladijedelnice in vsa tržaška industrija bi lahko gradile ne samo pomorske mornarice, mostove, žerjave, železniške vagoni, lokomotive, ki jih potrebuje Jugoslavija, pač na tudi ladie in drugo za druge države. Kaj bi to pomenilo? Trst bi si opomogel, blagostanje za ljudstvo, delo za deset tisoč moških in žensk, ki jih je preteklo in sedanje stanje vrglo na cesto.

Ne odgovarja torej resnici zatiranje mnogih, da Jugoslavija ne potrebuje Trsta. Potrebuje ga še več: Trst sam zaradi neogibne življenjske nujnosti ima absolutno potrebo po Jugoslaviji.

IL CORRIERE DI TRIESTE

»Corriere di Trieste« razčlenjuje vprašanje tržaške svobodne države. Glede ustave piše:

»Malo verjetno je, da bodo vprašali za mnenje ljudstva o ustavi. Če bo tako, ne bo to moglo zadovoljiti ljudskih množic in prav gotovo ne bo v skladu z duhom borbe proti nacifašizmu.

Pravično in demokratično bi bilo, da bi vsi prebivalci nove države izvolili ustavodajno zbornico, katere bi izdelala osnovne zakone. Taka ustava bi morala biti odločilna in ne bi smela biti podvržena odobritvi guvernerja ali varnostnega sveta.

Municipij ne more in ne sme biti več monopol nekaterih družin. Zgodovina gre naprej in čas je, da se menja.

“Ne odgovarja dejstvom” pravi general Morgan

Pisali smo že o tej zadevi, toda na številne izjave, ki so jih dali visoki predstavniki vojaških in civilnih oblasti zopet pišemo o tatvinah blaga ustanove UNRRA v tržaškem pristanišču, da boste lahko sami na podlagi izjav sklepali, na čigavi strani je resnica:

Fiorello La Guardia je navedel v Beogradu dejstva o velikih tatvinah v tržaški luki glede UNRRA-inega blaga, namenjenega Jugoslaviji, Avstriji, Češkoslovaški in Madžarski, in to „z vednostjo ali celo s pristankom stražarjev“.

La Guardia je ocenil, da znaša vrednost izginulega blaga več milijonov dolarjev, ter opisal razmere, ki vladajo v Trstu, kot „žalostne in neznosne“. Prečital je besedilo brzojavke, ki jo je 28. julija poslal vršilcu dolžnosti komandanta Glavnega stana anglo-ameriških sil v Caserti v Italiji generalnemu majorju Leeju.

Brzojavka se glasi: „Podrobnosti, ki govorijo o več sto primerih ropanja — večkrat celotnega tovora, z odvajanjem vagonov, so postale sedaj vsakdanje stvari, ki so vam znane. Nima smisla, da bi se glede tega še nadalje pogovarjali. Vojaška uprava mora, ali biti v stanju, da te dobave zaščiti, ali pa mora v nasprotnem primeru odkrito, javno in uradno priznati, da tega ni v stanju storiti.“

Generalni direktor UNRRA-e poziva v svoji brzojavki generalnega majorja Leea, oziroma njegovega odstopnega šefa Morgana, da se naj sestaneta z njim in s predstavniki držav članic UNRRA-e v Ženevi. V brzojavki je dalje rečeno: „Vaš odgovor bom počakal na Dunaju, preden razmotrim to vprašanje z mešanim odborom šefov štabov, in v primeru, da se mojim zahtevam ne bo zadostilo, bom to stvar iznesel pred najvišjo instanco prizadetih vlad. To se nanaša na vladi Združenih držav Amerike in Velike Britanije.“

V Beogradu se je izvedelo, da je v začetku tega leta Glavni stan zavezniških sil dovolil, da jugoslovanske oborožene straže spremljajo UNRRA-ine dobave od Trsta do Morgane črte, da pa je bilo to dovoljenje pozneje ukinjeno in da so na njihovo mesto prišle neoborožene straže štirih držav, ki sprejemajo UNRRA-ino blago. Končno so bile ukinjene tudi te straže.

La Guardia zaključuje svojo brzojavko z naslednjimi besedami: „Dobiti moram vaše pooblastilo, da bi lahko pozval vlade držav, ki prejema UNRRA-ino blago, da dostavijo na razpolago oborožene straže. Nam niso potrebni opazovalci. Nam so potrebni čuvarji.“

La Guardia je označil sedanjo stražno službo v Julijski Krajini kot skavtsko igranje ter izjavil, da straže „očividno niso v stanju, da opravljajo svojo dolžnost, zlasti pa, da jim ni mogoče zaupati tega posla brez odgovarjajočega nadzorstva in zaščite.“

La Guardia je nato podal obtožbo, da obstoja „organiziran sistem ropanja in tatvin, ki je tako obsežen, da ga je nemogoče uničiti brez vednosti ali pristanka prav onih organov, ki bi morali ščititi te dobave.“

Na ta oster protest La Guardia pri komandantu Glavnega stana anglo-ameriških sil v Italiji se je začela polemika o tej obtožbi, general Morgan in polkovnik Bowman, višji častnik za civilne zadeve cone „A“ Julijske Krajine, sta pa dala uradne izjave. Gen. Morgan, vrhovni zavezniški poveljnik na sredozemskem področju je povedal, da izjave La Guardia „ne odgovarjajo dejstvom“. Nadalje je izjavil gen. Morgan, da „ni dokazov“ tatvin in zagovarja vojaško in civilno policijo, ko pravi: „... ni nikakega primera, v katerega bi bila zapletena vojaška ali civilna policija.“ Ost in bistvo protesta pa hoče speljati na stranpot z izjavo: „Agitacija za uporabo oboroženih straž se zdi, da je nadaljevanje gonje, ki hoče vzeti ugled Zavezniški vojaški upravi za Julijsko Krajino in kot poizkus za ustvaritev vtisa, da obstoja v Trstu takšna nezakonitost, da prehod dobav brez oboroženega spremstva ni varen.“

Ne da bi komentirali izjave gen. Morgana bomo takoj citirali izjave polk. Bowmana na tiskovni konferenci, ko je dejal: „Najznačilnejše je, da so bile tatvine, razen blaga ustanove UNRRA-e, ki je bilo namenjeno za Jugoslavijo, neznatne.“ Torej, če razčlenimo poslednjo izjavo polk. Bowmana, ugotovimo, da so tatvine bile, in sicer dvojne: tatvine večjega in manjšega obsega. Konkretno pra-

Države, ki jim sodijo v Parizu

MADŽARSKA

Madžarska je bila po Italiji najvažnejši nemški satelit v vojni proti svobodoljubnim narodom. Na to pot jo je peljala veleposestniška gospodarka, finančni mogotci, visoka duhovščina in vojaška klika, to je tisti sloj, ki se je skozi stoletja boril proti demokratičnim težnjam najboljših Madžarov. Ta sloj je leta 1867 zastopal interese Avstrije, proglasil revizionizem in se naslonil na fašistično Italijo ter nacistično Nemčijo, tako da se je z njima pogoltnil v prepad druge svetovne vojne.

Madžarsko ljudstvo ni šlo skozi čistilni ogenj narodno osvobodilnega boja. Do konca vojne

vi polk. Bowman, da so bile tatvine razen blaga namenjenega za Jugoslavijo neznatne, torej so bile tatvine blaga za Jugoslavijo znatne! Toda nas ne zanima nobeno izvijanje in potvarjanje, nas zanima samo dejstvo, da so se tatvine vršile in sicer tatvine manjšega in večjega obsega in to v tržaški luki in na poti do Morgane linije. S tem je pa že sam polk. Bowman odgovoril tudi gen. Morganu, kajti sam višji častnik za civilne zadeve polk. Bowman je priznal javno, da so se tatvine vršile. Mi se pa vprašamo, kje je videl gen. Morgan napad na ugled ZVU, če so se tatvine v resnici vršile kljub anglo-ameriški policiji, kljub civilni policiji in kljub „povečanju števila civilne policije, kljub izboljšanju sistema žarometov in ograjevanja...“, kakor je izjavil sam.

Niti zanikanje gen. Morgana, niti zavijanje in izmikanje polk. Bowmana ni moglo prepričati javnost, da se tatvine niso v resnici vršile, niti ne, da so se vršile organizirano, kakor je podal obtožbo La Guardia.

„Ne odgovarja dejstvom“, izjavlja general Morgan. Res je, gospod general! Prav tako ne kot to, da Civilna policija pleni živila našim delavcem, tista živila, ki so si jih kmetje odtrgali od svojih ust in to samo z izgovorom, da živila ne smejo postati orodje političnih gibanj. Vsa naša javnost pa je danes prepričana ravno o nasprotnem, namreč, da vaše izjave ne odgovarjajo dejstvom, da pa je resnica v protestu La Guardia, kajti sami ste mimogrede priznali.

je ubogalo svoje gospodarje in dalo svoje delo in življenje mladine na oltar fašistične vojne. Svoboda mu je prišla od zunaj, od Rdeče armade.

Jugoslovanski novinar, ki je nedavno obiskal Madžarsko, opisuje razmere med madžarskim ljudstvom:

Pokazali so nam Dom kulture na otoku Čepelu v podjetju Manfreda Weissa. Ta kolaboracijski pobegnil v Švico, toda tovarna je še vedno njegova. Dobila je samo kontrolo delavskega odbora. Čepel je 80 km dolg otok na Dunavi in je industrijski center Madžarske. Večina delavstva je bila zaposlena v tem podjetju, ki je v teku vojne zaposlilo več deset tisoč ljudi. Delavci sicer pravijo, da so sahanjali volno proizvodnjo čenav so bili v stalni nevarnosti, da bodo streljani. Nekateri celo trdijo, da so bili av brbiha. Na podoben je delala z gromno kapaciteto Tu, na Čepelu so se vodile težke borbe za osvoboditev Pošte. So se tu ruševine in nemreledna grobišča nemške voje tehnike. Vendar je »Dom kulture« ostal in je zares len, kakor tudi športni stadion, ki leži poleg njega. Weiss ga je zgradil, da bi pridobil delavce ki so živeli v revnih kočah. Sedaj so delavci ponosni da je dom njihov. Pokazali so mi veliko desko, podobno stenskem časonisu. Pozornost mi je zbudila neka slika. Bila je karta Madžarske pred prvo svetovno vojno s celo Volvodino, Trnavsko in Primorjem. Nisam hotel, svojim očem. Vprašal sem: kaj to pomeni. Povedali so mi, da se tako učijo zgodovino in zemljepis. Šele pozneje so razumeli moje začudenje in so sami uvideli nesmiselnost te karte. Mladši delavci mi je ves zmeden rekel: »Oh oprostite, ta karta je ostala tu iz Hitlerjeve dobe.«

Jugoslovanski novinar nam daje v tej enoli zanimivo sliko politične situacije v Madžarski. Kajti karta »velike Madžarske«, ki je v dobi med dvema vojnama visela v šolah, javnih poslopjih, tramvajih in celo krasila kot živobarna greda glavni trg Budimpešte, je se zmeraj ena od poljavnih gesel Stranke malih posestnikov, najštevilnejše politične organizacije Madžarske. V tej stranki je zelo (Nadaljevanje na 3. strani)

Tako so napisali
ob prihodu
komisije...

Slovenska obala

1300 let nepretrgoma last slovenskega ljudstva

nedeljah iz Trsta množice kopalcev, da se ohladijo v morju in se naužijejo sonca. Ali pomislijo kdaj ti kopalci, da se kopljejo ob slovenski obali?

Visoko gori nad morjem stoji vas Sveti Križ. Spodaj imajo tamošnji ribiči, od katerih je še kakih 80 poklicnih, svoj portič, prav za prav dva, kamor zapeljejo svoje barke in jadrnice, ko se vrnejo z ribolova. Med njimi imaš 50 in 60-letne može. Skoraj vsi so okusili fašistična in nacistična koncentracijska taborišča, mlajši pa so se borili kot slovenski partizani v vrstah JA. Prebil sem viharne noč z njimi na jadrnici in jih občudoval, kako so se, trdni in žilavi, sukali na krovu in napenjali jadro. Zavedni so in trdno verujejo v končno zmago pravice, da bodo končno zedinjeni z ljubljeno Jugoslavijo.

Pod vasjo Nabrežina, od koder priteka Tržačanom dobra, hladna pitna voda, imaš tik ob morju kamnolome. Skoraj ves Trst je sezidan in tlakovan iz tega kamnja. Nanošen je bil s slovenske zemlje in obdelan in pozidan od žuljavih rok slovenskega delavca.

Sesljan, slovenska ribiška vas z idealno obalo za kopalce, je videl v zadnji vojni črne dneve, ko se je vanj zateklo prebivalstvo iz sosednjih vasi Vižovlje, Cerovlje, Mavhinje in Medja vas, ki so jih do tal požgali nacistični in fašistični krvoloki. Na ruševinah pa bereš danes voljo vsega tukajšnjega prebivalstva: „Tukaj smo Slovenci“, „Tukaj je Jugoslavija“, „Hočemo Tita!“

Dalje ob obali je Devin, v prvi svetovni vojni skoraj do tal porušen, čarobni kraj, kamor je ljudska domišljija postavila zgodbo o Lepi Vidi, ki je ob morju plenice prala in ki jo je črn zamorec odpeljal čez morje h kraljici španski. Ruševine starega gradu stoji na navpični skali in če pogledaš z njih navzdol, zagledaš pod seboj morje, globoko, bajno morje, nad katerim letajo divji golobi, ki gnezdiijo sredi skalovja. Novi grad, deloma porušen v prvi svetovni vojni in pozneje obnovljen, so zdaj zasedli Angleži. Toda devinsko ljudstvo, naseljeno tu že v šestem stoletju, govori slovenski jezik in nosi v svojem srcu globoko zavest, da je ono tu edini pravomocni gospodar. V sosednjem Stivanu, zadnji slovenski vasi pred Tržičem, nam je domačin pri čaši dobrega vipavca govoril o starih in novih časih, pripovedoval nam je o stari občinski meji med Slovenci in Furlani, ki poteka točno po sredi tamošnje rečice Primisico, o slovenskih in tržiških ribičih, o sedmerih izvirkih Timave, o borbi našega ljudstva za njegove pravice. „Tukaj je prastara meja med Slovenci in Furlani“, je dejal, „in ta meja se ni premaknila niti za centimeter. Tam proti zapadu začena furlanska nižina. S furlanskim ljudstvom smo si bili zmerom dobri sosedje. In tudi danes je ono z nami.“ Spomnil sem se, da sem bil vprav prejšnji dan slišal izjavo ljudstva iz Ronk: „Če ne bomo priključeni k Jugoslaviji, požgemo hiše in se izselimo tja.“

„Tujega nočemo, svojega ne damo“, je izjavil maršal Tito. Vsa obala od Trsta do Stivana je že 1300 let naseljena s slovenskim

ljudstvom. To ljudstvo je tlačano tujim grofom, bilo je zapostavljano in končno je doživelo najstrašnejši raznarodovalni pritisk s strani imperialistične in fašistične Italije. Ostalo je zavedno in trdno. V narodno osvobodilni vojni je dalo mogočen krvav doprinos za svojo osvoboditev. Osvobodilo se je samo s pomočjo JA, katere sestavni del so bili njegovi sinovi. Po atlantski listini ima vsak narod pravico do samoodločbe. Jugoslavija se je od vsega početka zvesto in hrabro borila na strani Zaveznikov. Slovensko ljudstvo ob slovenski morski obali se je takoj priključilo borbi svojih bratov v Jugoslaviji. Pravica terja, da se mu prizna njegova volja do svobode, do priključitve k ostalim bratom v Sloveniji v sestavi FLRJ. Zakaj, kot je to ljudstvo samo zapisalo po svojih hišah in portičih in po skalnatih čerih nad morjem: „Tukaj je Jugoslavija“ in „Tujega nočemo, svojega ne damo!“, tako mora ob nedvoumnem izrazu te volje izginiti vsaka zamisel, porojena kjerkoli in iz kakršnih koli razlogov, ločiti z vsiljeno mejo obalo od svojega zaledja in ljudi od svojega narodnega telesa.

VL. B.

Države, ki jim sodijo v Parizu

MADŽARSKA

(Nadaljevanje z 2. strani)

malo malih posestnikov, toda zato sedijo v njej veliki bankirji, veletovarnarji, veleposestniki, veleinteligence, visoki oficirji: sami veliki grešniki. Maso tvorj zapeljano kmečko ljudstvo. Ta stranka je trojanski konj sredi madžarske demokracije ter služi reakcionarnim elementom, da na »demokracijo« na način onemogočijo razvoj demokracije.

Stranka malih posestnikov nosi največjo odgovornost za strahovito inflacijo, ki je besnela v Madžarski še pred nekaj dnevi. Dosledno je zavirala napore ostalih strank »Fronte narodne neodvisnosti«, t. j. Komunistične partije, Socialdemokratske stranke in Narodno kmečke stranke, ki so se trudile, da bi s pobijanjem spekulacije, reguliranjem cen, kontrolo proizvodnje in razdelitve zagotovile delovnemu ljudstvu življenjski obstoj.

Naporom teh naprednih sil se mora madžarsko ljudstvo zahvaliti, da gre pot Madžarske vendar navzgor. Z agrarno reformo so kmetje dobili zemljo, ki so jo doslej obdelovali kot delavci madžarske aristokracije. Z uvedbo nove valute, florinta, ki je zamenjal popolnoma razvrednoten pengő, je položen temelj zdravemu finančnemu gospodarstvu.

Ta razvoj bi bil seveda hitrejši in mnogo lažji, če bi se madžarsko ljudstvo znalo radikalno osvoboditi vseh sil, ki ovirajo njegov razvoj. V tem je smisel besed, ki so jih izrekli nekateri delavci omenjenemu jugoslovanskemu novinarju: »V Jugoslovani ste srečni, ker imate Tita. Vi ste odpravili svoje topove. Pri nas pa so še na delu!«

K. M.

Čitajte - sodite!

Okupacijska oblast...

Giornale Alleato

Ob proslavljanju prvega leta življenja lista »Caleidoscopio« je uredništvo priredilo za nekatere častnike AIS-a posrečen sprejem, in ob zaključku so bile izmenjane prisrčne voščilne besede za bodočnost simpatičnega tednika tržiških visokosolcev.

Voščilom se iz vsega srca pridružuje »Giornale Alleato«. Res simpatični tednik. ta Caleidoscopio?!

Tudi mi iz srca čestitamo — »Giornale Alleato«, da je prišel na to idejo. Tako imamo eno potrdilo več, da je tako, kot je!

»Caleidoscopio« je glasilo šovinističnih italijanskih študentov, ki ob vsaki priliki gnusno blati Jugoslavijo, njeno ljudstvo in voditelje.

Glas zaveznikov

...toda nekatere druge stvari blazni (frenetični) Kardelj ne pove: da število Slovencev, na katere se on naslanja in ki naj bi imeli pretežnost pravic nad italijansko večino v Julijski krajini, znaša v celoti, računajoč one, ki živijo v Sloveniji in one, ki živijo v Italiji, okoli poldrug milijon.

Mislimo ves slovenski narod, ki zaradi majhnega števila in zaradi pomanjkanja narodne kulture in zgodovine ne more doseči bodočnosti med velikimi evropskimi in svetovnimi narodi, med katerimi so Italijani s preko petdeset milijonov duš, s kulturo in zgodovino, ki se ne izbrišeta s štirimi izgovorjenimi ali natiskanimi neumnostmi.

Razumljivo; kdor se je boril proti demokraciji za imperalizem, kot Italija, mu ne gre v račun, da pridejo mali narodi do svobode, kamoli predrznosti, da se sami borijo za njo.

Toda svet je naredil v zadnji vojni korak naprej in če so pri »Voce« ostali odzadaj ni naša stvar. (Morda je posledica tiste kulture.)

in fašisti...

La Voce libera

V Sovjetski zvezi so obsodili na smrt generala Vlasova

To novico je prinesel tudi »Glas zaveznikov«. Vse prav in koristno — naj njegov krožek čitateljev vidi, kako se postopa z zločinci iz zadnje vojne! Toda »Glas zaveznikov« je hotel vse kaj drugega, ali pa je mogoče smatral to za nepristransko poročanje v korist vojnih zločincev. Prinesel je namreč tudi te vrstice:

»V nekem poročilu z dne 25. maja 1945 piše poseben dopisnik Reuterja: Ko so Nemci hoteli zadušiti upor praškega prebivalstva, je upor v zadnjem trenutku z nepričakovano pomočjo rešil sovjetski izdajalec general Vlasov, poveljnik kolaboracionistične vojske, sestavljene iz bivših ujetnikov, ki se je dotlej bojeval ob strani Nemcev. Vlasov je s svojimi ljudmi z juga vdrl v mesto in se pri preganjanju Nemcev pridružil partizanom.«

Vlasov — partizan? Zakaj se ne bi napisalo, tudi kakšna vrstica v uteho vojnim zločincem, ki se kosatijo po Trstu.

Nekaj zanimivih pogledov v različne vede

Najstarejši otroci. Profesor Jefferson je otvoril pred kratkim šolo za starce. Jefferson ima »le« 89 let. S svojo šolo jo je pogodil. Po njegovem mnenju umre človek tedaj, ko ga življenje ne zanima več. To zanimanje vzbuja ta moderni šolnik pri svojih učencih (najstarejši »deček« ima 111 let, najstarejša »deklica« je pa 102 let stara, kar je sama priznala, s tem, da zvedo vsak dan najnovejše vesti po svetu, imajo predavanja, poročajo o tem in onem in ta nenavadna zaposlitev jih naravnost pomlaja.

*

*** Prvič v zgodovini** pristanišča Zaskvaje je prispela ladja »Kapeten Goronenko« iz Baltika v Moskvo.

Ladja je odplula iz Baltika proti Murmanku in je, potem, ko je preplula Barencko morje, ter se ustavila za kratek čas v Arhangelsku, od koder je po notranjih rekah mimo Duina, Sukho, jezera Kubana, kanala Severodinsk in morja Ribinsk dosegla kanal Volga-Moskva.

Iz Moskve bo ladja »Kapetan Geronenko« odpotovala proti Astrahanu in od tam po Kaspiškem morju dosegla Baku.

*

Kratkih valov ne uporabljamo le v brezžičnem prometu, z njimi tudi kuhamo. Štiri do pet ur se kuha svinjska gnjat, pri tem izgubi gnjat desetino svoje teže. V Ameriki so izpostavili 14 funtov težko gnjat radijskim kratkim valovom, ki so v 20 minutah prekuhali gnjat. Pri tem je izgubila le polovico funta. Gorkotni učinkj teh valov se izkoriščajo na najrazličnejše načine v industriji: suši se les brez vsake škode itd.

*

Pred mesec so ujeli kubanski ribič največjo morsko želvo. Dolga je bila 4 m, tehtala je skoraj 20 stotov. Meso ni bilo užitno. Ogromni oklop je prišel v muzej. Starost želve se je cenila na 500 let, tako da je bila že odrasla, ko so plule Kolumbove ladje po tistem morju.

*

Leta 1911. je priobčil ameriški dnevnik »Munseys Magazine«, ki je bil pravkar opremil svojo tiskarno z novim rotacijskim strojem, tale oglas: »Jaz sem rotacijski stroj. Moje srce je jekleno, moji udje železni, moji prsti bronasti. Pojem pesmi sveta, oratorije zgodovine, simfonije vseh časov. Jaz sem glas današnjega in glasnik jutrišnjega dne. Spajam verige preteklosti s tkanino bodočnosti. Pripovedujem zgodovino miru in zgodovino vojne. Človeška srca, naganjam k strastnim in rahlim udarcem. Gibljem žile vseh narodov. Jaz sem smeh in jok sveta in vztrajal bom, dokler se vse stvari ne povrnejo v neizpremenljivi prah. Jaz sem rotacijski stroj!«

Po računih astronoma Baadeja, prvi v našem osončju med Marsom in Jupitrom kakih 44.000 planetoidov. Med temi meri Ceres največ, njen premer znaša 772 km, najmanjši so pa tako neznatni, da bi človek ne utegnil postaviti nanje najmanjše kolibe.

INDIJA DEŽELA PRAVLJIČNEGA BOGASTVA TRPI V BEDI IN ZAOSTALOSTI POD TUJO OBLASTJO

Ze večkrat, zlasti pa med pravkar minulo svetovno vojno, je britanska vlada obljubljala Indiji položaj dominiona, če že ne neodvisnost. Nedavno je odšla v Indijo britanska vladna delegacija, da bi se z indijskimi voditelji pogajala o bodoči neodvisnosti dežele. Delegacija je svoje delo zaključila, Indija pa je še danes britanska kronska kolonija; 400 milijonov Indijcev je še vedno pod tujo vladno brez vsake samouprave.

Vse to bomo lažje razumeli, če pomislimo, kakšne ogromne gospodarske važnosti je za Anglijo Indija, ta »dragulj v kroni britanskega imperija«. Bolj jasno nam bo, zakaj Angleži neusmiljeno z bajoneti gospodarsko tlačijo v Indiji $\frac{1}{3}$ zemeljskega prebivalstva. Indija je najdonosnejši vir britanskega trgovskega imperializma: pred vojno je dajala vsako leto okoli 150 milijonov funtov šterlingov v zlatu. Zaradi tega so vsi britanski predlogi o »neodvisnosti«, »avtonomiji« ali »dominionu« taktični triki, ki naj omogočijo nadaljnje izkoriščanje dežele, obenem pa pomirijo svetovno javno mnenje.

Temu primerno je urejena sedanja uprava v Indiji, ki omogoča vzdrževanje britanske oblasti v tej ogromni deželi s tolikim prebivalstvom. Skoraj polovica zemlje (1.800.000 km²) z okoli 100 milijoni prebivalcev je razdrobljena na približno 500 večjih in manjših kneževin. Ostali del, približno 2.200.000 km² s 300 milijoni prebivalcev, je sestavljen iz 11 velikih pokrajin. Kneževinam vladajo despoti, krajevni knezi, ki jih »vodi in jim pomaga z nasveti« britanski rezident.

Pokrajine upravlja britanski guverner, ki mu stoji ob strani zakonodajna skupščina. To voli zelo omejeno število volilcev. Izvršno oblast izvajajo na papirju ministri, ki jih imenuje zakonodajna skupščina, praktično pa je v rokah guvernerja, ki sme preklicati vsak sklep zakonodajne skupščine in izdati svoje odloke z zakonsko močjo.

Nad vso Indijo vlada podkralj, ki mu stoji ob strani 14 članski izvršni svet, sestavljen iz Angležev in Indijcev po podkraljevi izbiri, ter osrednja zakonodajna skupščina. Ta sestoji spet iz zgornje zbornice, ki je sestavljena iz 60 članov, od katerih jih 27 imenuje vlada, in iz spodnje zbornice; izmed njenih 145 članov jih vlada imenuje 40.

Pa tudi ostalih članov zakonodajne zbornice, ki jih ne postavlja vlada, ne voli indijsko ljudstvo, temveč samo majhno število privilegiranih oseb, ki so z gospodarskimi in drugimi interesi povezani z Angleži. Če hočemo dobiti pravo sliko o »demokraciji« sedanje indijske ustave, zadostuje ugotovitev, da ima na primer v Angliji 67% prebivalstva volilno pravico, v Indiji pa volijo člani pokrajinskih zakonodajnih zbornic 11% prebivalstva, člani spodnjega doma osrednje skupščine volijo 0,5% vsega prebivalstva, člani zgornjega doma pa vsega 18.000 volilcev — izmed 400 milijonov prebivalcev.

Poleg tega nima osrednja zakonodajna skupščina nobene zakonodajne oblasti, kajti podkralj lahko vse njene sklepe preklic, poleg tega pa sam izdaja odredbe z zakonsko močjo, veljavne za vso Indijo. Podkralja imenuje indijska vlada; sedanji podkralj je lord Wavell.

Jasno je, da take nedemokratske uprave ne bi bilo mogoče vzdrževati v tako veliki deželi, če ne bi britanska vlada spretno izkoriščala raznih nasprotij v deželi, se opirala na nekatere dele prebivalstva in s pomočjo njih tlačila ostale.

Knezi, ki vladajo raznim kneževinam, vidijo v angleški nadvladi jamstvo svojih pravic. Ti knezi uživajo še vedno znaten ugled med podeželskimi množicami, ki jih drže v neznanju in praznovanju.

Dalje je v Indiji okrog 100 milijonov Mohamedancev, ki predstavljajo večino v severozahodnih pokrajinah in skoraj polovico prebivalstva v provinci Bengaliji. Kjer so Mohamedanci v večini, jih je znala britanska vlada spretno izkoristiti s podpihovanjem svoje težnje po samostojni mohamedanski državi, pri čemer jih je spravila v hudo nasprotje z indijskimi nacionalisti, ki zastopajo nedeljivost vse dežele. Kjer pa so mohamedanci v manjšini, jih je znala britanska vlada še bolj odkrito pritegniti na svojo stran, ker jim daje najrazličnejše predprave in tako vzbuja nasprotje med Indijci in Mohamedanci. Poleg tega izkorišča britanska vlada spretno takomenovane »nedotakljive« (najnižja kasta; povprečen Indijec misli, da postane ob dotiku z njimi nečist). Britanska vlada spretno izkorišča njihovo zapostavljenost, ki izvira iz sta-

re indijske družabne ureditve. Nedotakljivih je okoli 50 milijonov.

Zlasti pa služijo kot orodje britanskega imperializma gospodarsko privilegirani sloji kot industrija in zemljiški veleposestniki ter veliki trgovci, ki nasprotujejo indijski neodvisnosti, ker se boje, da bi tako prenehala možnost izkoriščanja zaostalih množic. Iz tega dela prebivalstva izhaja večina volilcev v indijsko zakonodajno skupščino.

Zagrizeni nasprotniki Angležev so indijski

Pomen premoga

Iz tistega črnega premoga, ki je na milijone let ležalo hkeje v globinah zemlje, se ustvarja čudeži.

Premog, črno zlato, ki gorj v naših pečeh in je doslej bilo za nas samo izvor toplote, je danes dragocena surovina, brez katere si ne moremo predstavljati našega kulturnega življenja.

Izredno zanimiv je ogled tovarne, kjer se premog pretvarja.

Pot nas vodi skozi drevored, poln črnih, visokih, sajastih dimnikov in peči, ki so podobne egiptovskim sfingam. Od njih izhaja nek poseben vonj; iz njih vre toplota, kot da so to

nacionalisti, združeni v kongresni stranki, ki predstavlja večino dežele. Kongresna stranka zahteva popolno neodvisnost in nedeljivost Indije in njeno ločitev od Anglije.

Poleg nacionalnih nasprotij pa obstoje v Indiji znatna socialna trenja. Na dnevnem redu so stavke, ker delavci v industriji, ki je večinoma last Angležev in nekaterih bogatih Indijcev, preveč izkoriščajo. Prav tako vre med množicami malih kmetov in zemljiških najemnikov, ki trpe vsako leto kljub prislovičnemu bogastvu Indije lakoto. Letos se obeta posebno huda lakota. Prišlo je do več uporov med indijskimi vojniki, ker so v primeri z britanskimi silno zapostavljeni, ne smejo se z njimi družiti, ne smejo zahajati v njihove lokale in tudi njihova preskrba je znatno slabša.

Posebno med obiskom britanske vladne delegacije se je jasno videlo, kakšen uspeh je dosegla britanska vlada v razpihovanju notranjih nasprotij v Indiji, zlasti pa nasprotja med kongresno stranko in mohamedansko ligo. Vendar pa tudi v Indiji vedno bolj raste prepričanje, da so interesi vseh Indijcev, razen nekaterih najbogatejših slojev, isti, in da jim lahko le sporazumevanje in skupna akcija priborita neodvisnost.

živi stvor, težko sopeči, ki naporno delajo iz vseh svojih moči.

V ogromnih pečeh izgorevajo pod posebnimi pogoji neštete tone premoga. Iz žarečega premoga izhaja vodena para, kar povzroča, da se tvorijo posebni plini, ki se prelivajo skozi nešteto cevi in se v posebnih aparatih prečiščajo od prahu in škodljivih sestavin. Končno pridejo ti plini v posebne naprave, kjer se vrše čudovite izpremembe, vsled katerih se v velikih bazenih preliva neka gosta, brezbarvna tekočina. Njen vonj nam je dobro znan. Pa vendar, ali je to mogoče? Da, to je bencin — tekočina, ki hrani naše motorje, kri, ki daje življenje skoro vsem našim strojem.

Tam zopet se izteka iz prepletenih cevi gosta črna tekočina. Tudi njen duh poznamo: to je strojno olje visoke kvalitete, nastalo tudi iz premoga.

Gremo dalje, v rezervoarjih leži bela, kakor snež trda masa. To je parafin, materija, ki služi za pridobivanje mnogih važnih proizvodov. Prej so iz njega izdelovali samo sveče, danes pa tudi umetne masčobe in milo.

Povsod je slišati brnenje in zrak je prepoln različnih vonjev. Pomikamo se med kotli in se zaustavljamo pred kompliciranimi pripravami, iz katerih od časa do časa prihaja gosta, sluzasta masa. Poseben vonj nas prisili, da se ustavimo. Po svoji obliki in gostoti je podobna gumiju — to je umetni gumi.

V ogromnih električnih pečeh se peče premog z apnom, iz česar se stvorj masa, trda kot kamen: to je karbid. Če mu prilijemo vode, se razvija plin acetilen, ki nam služi za razsvetljavo in za varjenje železa. S pomočjo kompliciranih kemičnih procesov se karbid pretvarja v umein kavčuk.

Preidemo v drugo stavbo. Tu ni več črnih sajastih, ogromnih naprav. Tu se blešči steklo, med, vse je prevlečeno z belo harvo. Tu se iz premoga pridobivajo nešteta zdravila, vitamini, hormoni in preparati življenjske važnosti.

V naslednji stavbi izdelujejo harve vseh mogočih nians in za vsakovrstno rabo — tudi nji mje oče črni premog.

Sprehod po jeklenem mravlišču nam je ponovno dokazal, kako globoko je prodrl človeški duh v tajne prirode.

»Prodana nevesta v Berlinu«

Na programu berlinske državne opere je stalno komična opera »Prodana nevesta« češkega skladatelja B. Smetane. Zanimanje za to popularno češko opero je med berlinsko in mednarodno publiko zelo veliko.

V Karlovih Varih so našli neznana pisma Karla Marksa

Pred kratkim so našli v karlovarskem muzeju dosedaj nepoznana pisma Karla Marksa, ki jih je velik učenjak in mislec znanstvenega socializma napisal v času, ko se je zdravil v Karlovih varih. Najdenih pisem, katere je Marks pisal svojemu prijatelju in sodelavcu Friedrichu Engelsu, je skupno 36. Večino teh pisem je Marks sam napisal in vsebujejo razna poročila in osebne doživljaje, toda med njimi so tudi zelo zanimive opazke o političnih razmerah v Avstro-ogrski monarhiji, o avstrijski policiji in o različnih gospodarskih problemih.

Istočasno je bil v stanovanju neke Nemke, ki se mora sedaj seliti iz Karlovih varov v Nemčijo, skrit neznani portret Karla Marksa. Mestni slikar je slikal Marksa v času njegovega zdravljenja v Karlovih varih. Portret, ki je slikan z oljnatimi barvami, je zelo dober in ohranjen. Mestni narodni odbor v Karlovih varih pripravlja posebno publikacijo o vseh najdenih spominih, ki se nanašajo na bivanje Karla Marksa v tem zdravilišču.

Češki književniki bodo uredili vzorno občinsko knjižnico

Sindikát čeških književnikov je dobil v dar od češkoslovaške vlade krasen grad v mestu Dobříš (40 km od Prage). Iz tega gradu so napravili češki književniki reprezentacijsko središče, kamor so vedno povabljeni ugledne literarne osebnosti iz vsega sveta. Istočasno je grad postal tudi prvi »Dom dopusta« za vse češke književnike brez izjeme. S tem so postali češki književniki pravi sosede prebivalstva mesta Dobříš. In kot dobri sosede in književniki so prevzeli pod svojo zaščito mestno knjižnico, katero so okupatorji zelo poškodovali. Sindikat ima v načrtu, da vzorno uredi dose-danjo občinsko knjižnico. Do konca leta 1946. bo Sindikat daroval tisoč zvezkov beletrije in različnih znanstvenih spisov, v teku l. 1947. pa drugih tisoč zvezkov, nakar bo biblioteka redno dopolnjevana z izbero najlepših del v originalu in prevodu.

Pomagajte brezposelnim!

HOTEL ŠANGHAI

13

Roman

VIKI BAUM

Poslovenil

FRAN ALBRECHT

Emanuel je bil židovskega rodu; po poklicu zdravnik. Njegov najboljši prijatelj je bil Lillien Maks — navdušen socialist. Ko je izbruhnila vojna, se je Emanuel poročil z Ireno, hčerko podpolkovnika von Stettena. Po vojni se je z ženo in sinčkom Rolandom naselil v Heidelbergu. V njegovo hišo se je vselil tudi njegov nekdanji vojni tovariš Planke, ki je imel sina Kurta.

Ko je v Nemčiji vstala nacionalsocialistična stranka, je Emanuel zaslutil nevarnost, njegov sin pa je postal navdušen član mladinske organizacije.

Medtem ko je Emanuel močno potrta smrt Maksa Lilliena, komuniste, ki je padel kot žrtev atentatorja, je Roland navdušeno vzkliknil: »Zdaj bomo pokazali Judom!«

Nekega dne pa je nenadoma izginil Roland. Po Kurtu je mati zvedela, da sta z Gerhardtom, vodnikom mladinske skupine, imela nek nastop. Listi so prinašali seznam kaznovanih in usmrčenih. Čez nekaj dni so prinesli Rolanda mrtvega domov.

»Ne. Jaz moram ostati tu. Ne morem. Pozneje,« je rekla pritrpano. »Očeta ne morem pustiti samega,« je pristavila, zvenelo je veliko preveč pametno. Podpolkovnik je, slaboumen od starosti, sedeč še nekje na voznem stolu in ni ničesar vedel o svetu.

»Ni mi do življenja — brez tebe,« je rekel Emanuel. Irena ga je pozorno pogledala. »Ne — seveda ne,« je rekla in ga rahlo pogladila po lasih. Pod vajeno, nežno kretnjo so mu navrele solze na oči, prve po katastrofi.

»Vse bo spet dobro,« je rekla Irena. »Pojdi zdaj, podvizaj se, pospravi svoje kovčke. Jaz pridem za tabo, kmalu. Znova bova začela. Samo zdaj še ne morem.«

Odstopila je spet od njega, soba je ležala med njima, širša in globlja je bila kot prepad. So stvari, ki ljudje ne morejo preko njih. Doktor Hain je vedel to globoko o sebi. Kljub temu je pokorno šel in pospravil svoje kovčke.

»Kolodvor Friderikova cesta, Planke,« je rekel. »Odpeljem se za par dni.« Sofer ga je radovedno in sočutno pogledal. Zadnji trenutek je pristopil Kurt k vozu in iztegnil svojo veliko roko. »Na svidenje,« je rekel. Doktorju Hainu je postalo inako, ko je ležala njegova dlan v toplem stisku Kurtovih prstov. »Nemara na svidenje, Kurt,« je rekel.

»Naj se peljem z vami, gospod doktor?« je vprašal Kurt. »Rad bi šel odtod.«

Emanuel je samo zmajal z glavo. Voz je odrbrzel skozi vrtna vrata. Hiša je ostala za njim. Zadnje, kar je videl, je bilo iarko razsvetljeno okno Rolandove sobe. Nato je ostala Irena sama na peronu, na brezupnem obrazu ji je ostal prilepljen nasmeh.

Se isto noč je prekoračil doktor Hain mejo. Njegov polni list je bil v redu in petdeset mark je smel vzeti s seboj. Za njim je ležalo njegovo življenje v razvalinah, pred njim je ležal velik nič. Neko deževno jutro je prispel v Pariz.

Kurt Planke

Kurt je prebil prvih šest let svojega življenja v ribiški koči starega očeta in stare matere, ki je stala na ploščatem holmcu, tik za sipinami Vzhodnega morja. Njegova mati, Anastazija Dreggsen, je odšla za deklo v Hamburg, ker ji vaško življenje v Hilligenleiju ni prijalo. Ko je bila v osmem mesecu nosečnosti, se je vrnila k staršem, porodila v bolnici bližnjega okrajnega mesta, izročila otroka staršem in odšla spet v Hamburg. Bila je kaj porabna služkinja in je imela štirideset mark plače na mesec. Od tega jih je vlagala po pet in dvajset v hranilnico, deset jih je pošiljala domov za vzdrževanje fanta in pet jih je obdržala zase. Henrik Planke, otrokov oče, je bil delavec v tovarni z gumijevim blagom in je obljubil, da se bo oženil z njo, brž ko bosta imela pet sto mark prihranjenih. Še preden je prišlo tako daleč, je izbruhnila svetovna vojna. Planke je pozabil, da je bil socialdemokrat in je z velikim navdušenjem krenil na vojsko. Na svojem prvem dopustu se je poročil z Anastazijo in odtlej je dobivala ona del njegove mezde. Vzlic temu je še nadalje ostala pri svoji gospodi.

Stara dva ribiška človeka v Hilligenleiju sta bila sprva razjarjena zaradi nezakonskega otroka. »Sramota pred sosedi,« sta govorila. A koča najbližjega soseda je bila več kot kilometer daleč in dekleta, ki so hodila v veliko mesto, so navadno dobivala otroke. Ko je Anastazija v neboljenem pisanju sporočila svojo poroko, sta jela stara dva gledati na stvar kot na pravo srečo.

Kurt je odrasel z ritmično temnimi udarci valov v ušesih in s prostrano širino v očeh. Živel je v veliki, odprti prostosti. Pogled ni bil nikdar omejen, tam je bilo morje in nič obrežja, sipinska trava, ki je v vetru drgnila bilko ob bilko. Veliko močvirje, polno jagod in grenkega vonja po šoti, je ležalo med kočjo in vasjo. Hodil je v odrezanih in zakrpanih hlačah svojega deda, se hranil z malo posnetim modrim mlekom in krompirjem in ni vedel, da so siromaki. Kurtu je bilo šest let, ko je prvič spoznal okus mesa. Izpljunil ga je in pričel jokati, ker je imelo smrdljiv okus, kot po nečem mrtvem.

Hudo se mu je tožilo po Vzhodnem morju, ko je minila vojna in je mahoma prišel k dvema tujima človekoma v Berlin, ki sta se imenovala oče in mati. Trajalo je nekaj časa, preden se ju je navadil, ker sta govorila v tujem narečju, ki ga sprva ni mogel razumeti. Stanovala sta v brezkončni vrsti hiš, Keglitstrasse imenovani, hiša podobna hiši in vsaka z majhnim stanovanjem za petdeset, šestdeset delavskih družin. Hiše so imele po šest nadstropij, prvo dvorišče, drugo dvorišče. Na stopnicah sprednjega trakta so bile položene kokosove preproge, po stopnišču prvega dvorišnega trakta linolej, na stopnišču drugega trakta pa so bile kar gole lesene stopnice, ki so bile kmalu vse izhojene. Kurt je bridko pogrešal duha po morju, prostega vetra in vihere na morju, povesti, ki si jih je izmišljal, ko je ležal na obali, pesmi, ki jih je pogumno tulil kipečim valovom.

naproti. Hodil je okoli in iskal kosčka zemlje, a kaj takega ni bilo. Povsod je ležala prst udušena po asfaltu in cestnem tlaku. Ob sedmih zjutraj so zatulile sirene iz vseh tovarn in moški so vtaknili svoje kose hrupa za srajce in v črnih skupinah odjadrili. Hiša je dišala po zelju in osovraženih kolerabih, kravji piči, ki so jo jedli ljudje v vojni; ta duh se ni dal več pregnati iz sten.

Na svojem iskanju zemlje, zraka, rastlin, česar koli že, česar ni mogel označiti, se je potepal Kurt čedalje bolj v okolico. Ker je bil močnejši, večji in neustrašnejši kot mestni otroci, je bil iznenada vodja fantovske tolpe. Cestni otroci so se delili v komuniste in socialdemokrate, kot njihovi očeti. Odigravali so se sijajni pretepi in vladalo je neprekinjeno vojno stanje. Kurt je bil socialdemokrat, kot Henrik Planke tudi. Bil je velik bojevnik in kričal. Ko je zmanjkalo kruha in so peki zaprli prodajalne, je bil v tolnji, ki je vlomila in plenila. S ponosom je položil doma pol stare pečene štruce, ki jo je zavojeval. Oče mu je dal klofuto in pojedel kruh.

Svojim staršem je bil Kurt tako tuj, da se je njegov oče zapletel v spor z materjo. »Ta otrok sploh ni moj,« je vpil nanjo, »gotovo si me hotela imeti za tepčka. Saj vsak lahko vidi, da paglavec ni moj.« Kurt je slišal, kako se joče mati v kuhinji, med tem ko se je prismočil krompir na ognjišču. Rad bi bil vedel, ali je njegov oče njegov ali ne. Ni mogel trpeti svojega očeta.

Ko je Henrik Planke opustil tovarno in so se preselili v Grünwald, se je spremenil iz mlačnega socialdemokrata v širokoustelega reakcionarja. Iz zveze frontnih bojevnikov, ki ji je s ponosom pripadal, je skoraj neopazno spolzel v novo organizacijo rjavosrajnikov. Tam je bilo pivo in godba in govori, ki so šli človeku skozi mozeg in kosti. Henrik Planke je jel hoditi tako strumno kot že dolgo neter si oblekel novo uniformo. Bili so korupcijski procesi, brezposelnost, naraščajoči zločini, mnogo pomanjkanja in beraštva. »Judje,« je ogorčeno govoril Henrik Planke, »vsaka so judje krivi. Treba bi jih bilo zastrupiti, vse, kot podgane.«

KULTURA

Jezik - najdražja dota

rodne jezika. Ogorčen je ugovarjal naš veliki pesnik France Prešeren, ko so v času ilirizma pred sto leti nekateri nevhvaležni učili, češ naj se ta jezik spoji s katerim izmed drugih, večjih slovanskih jezikov. Takole jih je zavrnil:

»Čeh, Poljak in Ilir, Rus svoj
zobrazit jezik,
Njih le mogočni ga rod ima pra-
vica pisat;
Belj Hrvat ne, Rusnjak ne, Slo-
vak ne, s Slovenci ne drugi,
Tim gre, Slave, pesam, lajati, tace
lizat.«

In da bi nam

»srca vnel za čast dežele,
med nami potolažil razprtije
in spet zedinil rod Slovensčine
cele.« —

je izjokal in izkričal iz svojega srca poezije, s katerimi je kakor nihče ne pred njim, ne za njim poveljal svoj materin jezik in ga rešil ne le za svoj čas, ampak za vse rodove, ki so mu in ki mu še bodo sledili. Tudi doba narodnega prebujenja, to je čas tik pred 1. 1848 in zlasti doba, ki je sledila tej »pomladi narodov«, je umela ceniti doto svojih prednikov, jezik slovenski. Pesnik »Novica«, Jovan Vesel Koseski, je dal čeprav je bil sicer precej reakcionarno usmerjen — izraza tej volji v naslednjih kiticah:

»Svetu pokažite lik domače nava-
de in misli,
biti slovenske krvi bodi Slovenceu
ponosi!
Spomnite se imenitnosti del po-
kojnih očetov;
kdor zaničuje se sam, podlaga je
tujčevi peti.
Jezik očistite peg, opilite gladko
mu rujo,
kar je najetega v njem, dajte so-
sedu nazaj!

In v dobi, ko je bilo slovenstvo izpostavljeno vsepovsod prezirju, zaničevanju in neupoševanju, je bodril naš rod France Levstik z nesmrtnimi besedami iz »Tugomerja«, naše narodne igre, ki sta je ustvarila skupaj z Josipom Jurčičem. Tam pravi:

»Trd bodi, neizprosni, mož je-
klen,
kadar braniti je časti in pravde
narodu in jeziku svojemu!«

S tem seveda ni rečeno, da naj človek, ki ljubi svoj materin jezik, zaničuje druge. Glede tega veljajo slej ko prej besede, ki jih je zapisal hrvaški škof Josip Jurij Strossmayer. Narodni jezik, pravi, smatra krščanski človek za največji božji dar: za ogledalo, v katerem se odraža narod v vsej svoji bitnosti, za zakladnico, v kateri hrani vse svoje duhovno imetje. Zato stori vse, da se narodni jezik izobrazí, obogati in oplemeniti — in odvrača od njega vse, kar bi ga utegnilo ponižati, pokvariti in zastrupiti.

Kajpada mora nad vsem prevladovati ljubezen do materinega jezika. »Kder je ne pozna,« pravi Ivan Tavčar v romanu »Mrtva srca«, »stoji v življenju s prozo v srcu in svetlišče najvišjih vzorov mu je za večno zaprto. Spoznanja grenke pijače mora piti, ne da bi ga tolažila poezija, ki veje iz materinih sladkih glasov.«

»Beseda materialna — tako jo slavi tudi Ivan Pregelj v Zgodbah zdravnika Muznika — O, kolika blagodat človeku od Boga! Podobna lica materinega, glej, kadar je v grobu, ugasnila ti je. Toplota, lepota in dobrota materine besede sumi do groba v usesu in se ne razgubi zato, ker je tudi sveto materino obličje le od mesa in mora preiti in ker je le beseda nesmrtna, od duše, ki umrla ne

bo. O moj Bog! Kako naj se ne prečudim, da so vendar mojega rodu ljudje, učenj, posteni, dobri in pametni, pa materino govorico pozabiti morejo, se je sramovati hočejo pa se s tem svetega spominna rodne matere kakor apostol Peter Učenika svojega zatajiti ne boje...«

In mi? Ali ne bomo obljubili z besedami Antona Martina Slomška, katere je govoril pred sto dvanajstimi leti: »O ljubi, lepi in poštenj slovenski materin jezik! S teboj sen prvič klical svojo ljubeznivo mater in dobrega očeta; v tebi me je mati učila moliti in spoznavati Boga; tebe hočem hvaležno spoštovati in te ohraniti ko najdražji spomin na svoje rajne starše; za tvojo čast in lepoto hočem po pameti skrbeti, kolikor premorim. Kot hvaležen sin svoje ljube matere želim, naj bi bila slovenska moja poslednja beseda, prav kakor je bila slovenska moja prva.«

France Vodnik

Pismo iz Ljubljane

Ogled Narodne knjižnice v Ljubljani

Obiskali smo pred nevi Ljubljano. To je bil dogodek za marsikaterega od nas. Dolgo let smo zri preko Nanosa in Snežnika, nestrpno pričakovali dneva, ko bi zagledali in si ogledali našo lepo Slovenijo, posebno pa belo Ljubljano.

Življenje v njej je že normalno in kar živahno. Srce Ljubljane utripa v teh usodnih dneh s Primorsko. Kjer se pojavijo Primorci, so navdušeno sprejeti.

Obiskali smo narodno knjižnico. Krasna stavba, močeno vhod iz domačega marmornja, napravi prijeten vtis.

Prijazno so nas sprejeli in nam razkazali vso knjižnico in zanimivosti. Tukaj hrani naš narod dokaze.

Velika čitalnica, kamor je padel nemški zrakovlov in povzročil požar in ogromno škodo, bo kmalu dokončana.

Zrtev ni bilo, zgorelo pa je 60.000 knjig, nekaj so jih rešili. Za srečo se požar ni razširil na ostalo knjižnico, ki je zelo lepo in moderno opremljena in urejena. Knjižnica ima preko pol milijona knjig, kmalu ne bo dovolj prostora.

Ogledali smo si magazine, kjer so shranjene knjige. Zanimal nas je posebno oddelek, kjer hranijo rokopise, najstarejše dokumente in knjige.

Supraselski zbornik, rokopis iz XI. stoletja, krasni rokopis: »De civitate dei« iz leta 1347. Dalmatinova biblija z njegovim lastnoročnim podpisom. Bohoričeve Zimske urice in Pohlina, to so originali, najstarejši rokopisi in prve slovenske tiskane knjige.

Tu pred nami je edini izvod na svetu (časopis) letak iz leta 1515, kjer so v gotici napisane besede: »Stara pravda« in pesem kmečkih upornikov: »Le vkup, le vkup, uboga gmajna«. To je bil klic našega ljudstva pred 400 leti. Ta klic, ta borba za »staro pravdo« se vrši še danes. Po 400 letih, ko so jugoslovanski bratje že dobili pravdo, upamo tudi mi Primorci, da bo 400 letna borba privedla do končne zmage.

Ne moremo odtrgati pogleda od tistega starega lističa, od tistih grenkih besed, ki vsebujejo tisočletno borbo našega naroda.

Listam Ljubljanske Novice. Veliko pratiko za leto 1795. Vodnik je tu lastnorочно napisal svoj življenjepis. Poleg Prešernovega rokopisa, Levstika, Cankarja in drugih naših pesnikov in pisateljev vzamem v roke kot relikvijo Gregorčičevo »Sočo«. Oči vseh zro ta listič, to drobno, čedno Gregorčičevo pisavo. Marsikateri tovarišci se zaolizjo oči, zaiskre tovarišem, misli so tam pri Soči.

(Nadaljevanje na 6 strani.)

GOSPODARSTVO

Zdravo gospodarstvo nove Jugoslavije

Kmetijski svetovalec odgovarja

V »Službenih sporočilih zveznega urada za cene« so bile objavljene odredbe o znižanju cen industrijskih izdelkov, ki so namenjeni kmetu K tem industrijskim izdelkom prištevamo kmetijske naprave orodje, stroje, umetna gnojila, volnene tkanine in volnene odeje. Cene tega blaga so se znižale za 30%. N. pr. cena železnega pluga se je znižala od 4000 na 2000 din.

Namen take gospodarske politike je predvsem v tem, da bi država preskrbela kmeta z najnujnejšimi potrebščinami, kajti na ta način se doseže boljša obdelava zemlje, s čimer se dvigne kmetijska proizvodnja. Hkrati pa je tudi odstranjena nesorazmerna razlika med cenami kmetijskih in industrijskih proizvodov. Del proizvodov, ki so jim znižali cene, bodo prodajali celo pod proizvodno ceno. Razlika bo krila država iz dohodkov drugih panog gospodarstva. N. pr. umetna gnojila so se tako pocenila, da so danes, v primeru s ceno pšenice, mnogo cenejša, kakor pred vojno. Kmetijska industrija bo zaradi tega nekaj časa nerentabilna. Toda pri čem večji uporabi umetnih gnojil se bo povečala kmetijska proizvodnja, kar pride zlasti v poštev pri industrijskih rastlinah. Znižanje cen umetnih gnojil bo pa aktiviziralo celo vrsto gospodarskih panog v kmetijstvu in v industriji.

Tako postavljene cene so rezultat gospodarske politike, ki jo vodi nova Jugoslavija. Ki upošteva potrebe in interese najširših ljudskih množic. Na rentabilnost podjetja ne gledamo s stališča posameznega podjetja, temveč s stališča gospodarstva kot celote. Ta ukrep državne oblasti je samo eden izmed mnogih, ki imajo namen čim bolj povečati proizvodnjo, znižati pa proizvodne stroške. Dosedanje prizadevanje za znižanje proizvodnih stroškov je pokazalo že lepe uspehe. Že več mesecev gre v Jugoslaviji razvoj v smeri znižanja cen. Ti uspehi so tako pomembni, da je postalo pazorno že inozemstvo. Ko se je gospod La Guardia, generalni direktor UNRRA-e mudil v Beogradu, je čestital jugoslovanski vladi, da ji je uspelo preprečiti inflacijo in onemogočiti črno borzo, kar je več kakor je bilo mogoče napraviti v Ameriki.

Medtem ko se v Jugoslaviji ob dosledni in zdravi politiki razmere izboljšujejo iz dneva v dan, stojijo mnoge evropske države pred težkimi ekonomskimi in socialnimi problemi. V takih državah

cvete črna borza in kapitalisti obvladujejo trg ter si kopičijo dobičke na račun delovnih slojev. Vsa ta anarhija v gospodarstvu, kjer posamezni kapitalisti in veleposestniki nemoteno bogatijo na račun delavcev, ovira obnovo in večja brezposelnost ter ustvarja nevzdržne socialne razmere.

Če samo zasledujemo poročila o gospodarskem razvoju Italije zadnjih mesecev, ne zasledimo nikjer poročil ki bi dokazovala, da se Italija dviga. Nasprotno! Opazujemo, da se dvigajo cene, da črna borza vedno bolj raste, vrednost lire vedno bolj pada, velika je brezposelnost in delavstvo stavlja Ljudstvo je nezadovoljno in živi v težkih ekonomskih priklakah.

Tudi v bivši Jugoslaviji je bilo tako. Takrat je bila politika cen v rokah majhnega števila indu-

strijev, ki so bogateli na račun izkoriščanja širokih ljudskih množic. Danes pa narodi nove Jugoslavije premagujejo ogromne težave, ki jih je povzročila vojna in protiljudske vlade predvojne Jugoslavije da bodo čimprej obnovili, kar je porušenega. Kmetije so posejali vse razpoložljive površine zemlje, delavci pa so se z vsjo požrtvovalnostjo spravili na obnovo porušenih tovarn. In ravno znižanje cen je plod in zasluha požrtvovalnega dela delavskega razreda in ljudske oblasti. Moti se pa kdor misli da je znižanje cen posledica anarhije v našem gospodarstvu. Ne, to je ravno rezultat take gospodarske politike, ki upošteva interese delovnega ljudstva in potrebe tistih slojev, ki največ doprinašajo v produkciji in obnovi.

Sič

O važnosti preoravanja strnišč

Preoravanju strnišč se danes ne pripisujejo naši kmetje tiste važnosti, ki mu gre zaradi vsestranske koristi. Vzrok temu je nemarnost ali prepričanje, da se ne izplača preorati zemlje, če se ta takoj ne obdela. V resnici imamo mi Primorci premalo obdelane zemlje: naše njive bi morale biti vedno posejane, ali če že ne mogoča posrta setev, moramo strnišče ali ledino, namenjeno za pomladansko setev, takoj po žetvi preorati.

Navedli bomo v kratkem, kakšno korist prinaša pravočasno preoravanje strnišč in ledin. S preoravanjem strnišč in ledin (travnikov, namenjenih za pomladansko setev) zemljo, predvsem razrahljamo. Obdelana zemlja se namreč čez leto tako močno uleže, da ne moreta v nje notranjost niti voda niti zrak. O vlogi vode v življenju rastlin ni potrebno niti govoriti, zrak pa je rastlinskim koreninam nujno potreben za razkrojevalne in asimilacijske procese. Brez katerih rastlinam ni življenja. V trdih, zbitih in nepreoranih tleh se pa napravijo majhne cevčice — kanalčki (kapilari), ki dovajajo iz notranjosti zemlje vodo na površje, kjer izhlapeva. Kaj sledi iz tega?

Če preorjemo njivo takoj po žetvi ali pa travnik takoj po košnji, uničimo omenjeni kapilarnost; na površini preorane zemlje, posebno če to še pobranimo, se napravi tenka plast drobne zemlje, ki služi kot svojevrsna odeja in preprečuje izhlapevanje. Brazde preorane zemlje so vso zimo podvržene mrazu in ledu, ki razkrajajo brazde in tako zrahlja zemljo. V tako pripravljeno zemljo pa dobijo rastline vse ugodne pogoje za svoj bodoči razvoj.

Zorana rastlinska (organična plast) se čez zimo pretvori v »humus« (črno zemljo, ki je zelo rodovitna).

Na strniščih se navadno razvijajo raznovrstne plevelne rastline, ki krajevo kulturnim rastlinam hranilne snovi in vlago, ki ostanejo v nasprotnem primeru v zemlji na razpolago bodočim posevkom.

Na preorani zemlji nastanejo med brazdami prazni prostori, do katerih lahko v jesenskem in zimskem času prodre voda. Obdelano zemljišče postane tako prava shramba vode, ki pride do veljave v vročem in suhem poletnem času.

Dr. Fran Jurišević

Kemija v službi poljedelstva v SSRS

Ze pri obdelavi načrta za prvo »petletko« CKVKB(b) so bili postavljene predlogi, kaj zahteva sovjetsko kmetijstvo od kemijske industrije in kje in kdaj se lahko uporabljajo v Rusiji umetna gnojila. Tedaj se ni bila razvila v Sovjetski Zvezi kemijska industrija, a umetna gnojila so dosegljiva prohibitorne cene. Cilski soliter je bil na primer petkrat dražji kot pšenica. Po vsej državi so bile postavljene poskusne postaje za eksperimentiranje s raznimi gnojili. Poskusi so dokazali, da so pravila o uporabi umetnih gnojil v vzhodnih deželah enaka kot na zapadu in da so rezultati enaki, samo premagati je treba elementarna pravila agrotehnike.

Paralelno s poskusi in ugotovitvami pri teh poskusih so ruski geologi iskali surovine za industrijo mineralnih gnojil. Raziskovanja so dala nepričakovane rezultate. V začetku druge petletke se je začela proizvodnja umetnih gnojil, ki je iz leta v leto rasla, tako, da je leta 1938 bila Sovjetska Zveza na prvem mestu v Evropi v produkciji superfosfata (1897 tisoč ton). V celotni proizvodnji surovin za umetna gnojila je bila Sovjetska Zveza na četrtem mestu na svetu.

Samo po sebi je umevno, da se je v zvezi s povečanjem uporabe umetnih gnojil tudi povečala proizvodnja kmetijskih pridelkov. Po nekaterih kolhozih je enotni pri-

delek narasel kar za 500%. V začetku tretje petletke se je dvignil pridelek bombaža, sladkorne repe, čaja in lanu na vrednost 4 milijard rubljev, pri tem so umetna gnojila stala le 600 milijonov rubljev.

V Kirgiski republiki je bil na primer leta 1932 srednji pridelek sladkorne repe 82 q na ha pri uporabi 3-4 q umetnih gnojil. Pri uporabi 14,5 q umetnih gnojil na hektar je leta 1940 narasel pridelek na 471 q na hektar.

Če se bo Kemijska industrija v S. Z. razvijala še nadalje v dosedanjem tempu, bo leta 1952 Rusija pridelala 12 milijonov umetnih gnojil. Pridelki pa se bodo povečali. Račun teh umetnih gnojil za sledeče dodatne količine:

	milijonov ton
Krompir in zelenjava	10
Sladkorna repa	8,5
Bombaž	1
Zitarice	4,8
Lanena slama	1,3
Konoplja	1
Seno detelje	10
Seno lucerne	1

Ako te številke izrazimo v konkretnih produktih masovne potrebe (sladkor, kruh, maslo, tkanine itd.) in izračunamo koliko ljudi se bo lahko preživelo od te dodatne proizvodnje, pridobljene od navedene količine umetnih gnojil, dobimo naslednjo sliko:

Vprašanje: To leto povzroča veliko škodo našim njivam, vrtom in travnikom bramor. Prosimo vas da nam svetujete, kako uničujemo tega škodljivca? (K.N.O.O. — V. Repen)

Odgovor: Poleg broščave dčilke (ogrci) povzroča letos veliko škodo po njivah, vrtovih in travnikih bramor. Žival je čudne oblike. Vsak jo takoj, če jo le enkrat vidi, spozna. Za vsak primer prinašamo nje sliko. Samica izloča v zemlji gnezdo jajčaste oblike in znese vanj do 200 jajčec, iz katerih se zvalijo

ličinke. Ličinke, oborožene s posebnimi čeljustmi, začnejo takoj svoje uničujoče delo. Kako zatiramo tega škodljivca? Najbolj uspešno je, če uničujemo njegova gnezda ali pa kar direktno odraslega škodljivca. Poleti uničujemo škodljivca z zastrupljenimi vabami. Kako pripravljamo vabe? Vzemimo 10 kg. pšeninih otrobov ali zdrobljenega riža ali koruze. Ta zdrob polijemo z 2,5 kg. vode in pustimo, da se namaka približno 20 minut. Namočeno zdrobo primešamo 1,2 kg. cinkovega fosfida ali pa 1 kg. banilovega fluosilikata. To zastrupljeno zmes potrosimo (po kupčkih) po njivah ali pa vrtovih. Na 1000 mq. porabimo 2 kg. zdroba. Tudi gnojenje z apnenim prahom odga-

nja bramorje. Jeseni uničujemo na zelo uspešen način bramorje, tako da izkopljemo po njivah po metra globoke jame, v katere nasujemo konjski gnoj. Bramor si poi-

sce v gnoju toplo skriva. Iščite za prezimovanje. Februarja ali marca meseca odstranimo gnoj in uničimo bramorje, ki v njem črta.

Vprašanje: Zaradi pomajnkajanja kreme nameravam nasekati nekaj »frodilja« za prehrano živine čez zimo. Kdaj je pravi čas za obiranje »frodilja«? Ina »frodilja« kaj hranilne vrednosti? (I. Ivančič-Golac)

Odgovor: Listje drevesnih vej (Frodilja) je zelo dober nadomestek sene in slame v slabih letinah kakor je to leto, samo pravočasno mora biti obrano in dobro shranjeno. Veje moramo posekati zgodaj jeseni, preden začne odpadati listje. Najbolj prihaja v poštev listje naslednjih dreves: česnje, murve, topola, bresta, in jelše. V slabih letih, nah pride v poštev tudi bukovo in hrastovo listje. Hranilna vrednost listja različnih dreves avgusta meseca je: Odstotek prebavljenih beljakovin — 6,2% maščob — 2,4%, brez dušičnih snovi — 32,5% vlaknatih snovi — 5,3%. Hranilna vrednost v skrobu (če čistemu skrobu damo na pr. vrednost 100) — 37,7. Če primerjamo hranilno vrednost »frodilja« z raznimi drugimi krmili lahko ugotovimo, da ima dober »frodilja« večjo vrednost od dobrega sene in trikrat večjo vrednost od pšenice slame.

Vprašanje: To leto se nam obeta prav dobra vinska letina, toda primanjkuje nam sodov in vrh tega so ti zelo dragi.

Kako se vino ponaša v cementnih sodih in kako jih je narediti, da vino iz njih ne izhlapeva? (A. L. — Buje)

Odgovor: Navadna vina prav lahko shranimo v cementnih sodih, ki obenem zavzemajo malo prostora; vino v njih se ne segreje, posebno v vročem poletnem času, in tudi niso tako podvrženi plesni in drugim boleznim. Notranjost cementnih sodov v modernih kletih je navadno pokrita s posebno kremenčev prevlako (silikat) ali s steklom. Če pa je cement prav dobre vrste, zadostuje, da sod operemo z 10% žvepleno kislino (1 kg. žveplene kisline v 10 litrov vode). Sode mora na vsak način zgraditi dober strokovnjak, ki bo že vedel te tako urediti, da vino iz njih ne izhlapeva.

Prva pomoč pri zdravljenju domačih živali

Sredstva za čiščenje želodca

Konji. Ob zapečenosti pri konjih uporabljamo kot odvajalno sredstvo 375 do 500 gr Glauberjeve soli. Določeno količino soli raztopimo v vedru vode in to pije žival ves dan po volji. Če slučajno ne bi hotela žival piti tako pripravljene zdravila, raztopimo v 1/2 litra vode 200 gr te soli in ponudimo živali takoj po jedi. Bolno živalo moramo krmiti s svežo, po možnosti z zeleno krmno ali dobro deteljo. Prisilno podajanje raztopine lahko zelo škoduje živali. Glauberjevo sol lahko živali pripravimo v obliki pogache, to je tako, da sol premešamo z otrobi. Živali podajamo to pogacho v gobec v več obrokih na dan. Bolna žival mora imeti vedno na razpolago pitno vodo.

Goveja živina. Kot odvajalno sredstvo pri goveji živini uporabljamo Glauberjevo sol in repično olje. V pol litra mlečne vode raztopimo 300 gr Glauberjeve soli in 250 gr olja repice. Pred uporabo pijaco dobro premešamo in damo živali v 2 obrokih (v razdobju 2 ur). Če to odvajalno sredstvo ne deluje v 6-8 urah damo živali še enkrat enako količino in na isti način.

Ovce. Ovcam dajemo eno četrtino Glauberjeve soli na enak način kakor goveji živini.

Prasičem. Prasičem ne smemo dajati odvajalnega sredstva v obliki tekočine. Uporabljamo 40-80 gr Glauberjeve ali grenke soli (sale amar), katero dobro pomešamo z 20 gr medu ali masla; to gosto zmes pokladamo na jezik bolnemu prašču. Po potrebi se po 6 urah lahko obrok ponovi.

	milijonov ljudi
Oblučila	100
Sladkor	40
Kruh	30
Krompir in zelenjava	25
Meso, sir, beljakovine	11,5
Maščobe	20

(Vzeti so sledeči letni konsumi na osebo: sladkorja 25 kg, olja 20 kg, sira 20 kg, mesa 30 kg, kruha 300 kg, krompirja in zelenjave 400 kg in perila in obleke 12,5 kg.)

Dr. Fran Jurišević

Driska (griža) pri živini

Vzrok driske je navadno nagla menjava hrane (prva pomladna paša), ali velika količina sveže zelene kreme (grahorce, detelje), ki jo podajamo živini, zmrazjena in pokvarjena kрма, slaba voda, prehlajenje prebavil in še nekatere druge nalezljive bolezni.

Če je hrana vzrok driske, moramo živali dati kako odvajalno sredstvo (grenko sol ali Glauberjevo sol), še bolj je pa važno, da menjamo krmno.

S Titom v borbi —
zmaga,
s Titom v miru —
obnova!

DOMAČI ZDRAVNIK

Zdravilna zelišča

Bogastvo naše zemlje na zdravilnih zeliščih nas je napotilo, da od časa do časa opozorimo na posamezne zdravilne rastline s primernim navodilom za njih rabo in zdravilni učinek. Zdravilna zelišča je naše ljudstvo rabilo že dolgo, preden je sodobna kemična in lekarniška veda začela jemati iz zelišč njih zdravilne snovi in sintetično sestavljati iz njih zdravila, ki jih imamo danes na tisoče v lekarnah za vse bolezni. Kljub temu bo ostala raba domačih zdravilnih zelišč vedno enako živa pri našem ljudstvu, ker je cenejša, mnogokrat učinkovitejša in vselej za vsakogar dosegljiva.

Zdravilne rastline

Slez ali ajbiš. Iz močne, mesnate korenike požene do 2 m visoko konicasto steblo. Zgornji listi so zametasto dlakasti in nacepljeni na 3 krpe, koreniki so okroglasti in goli. Cveti so belorodekasti in belj ter se vrh stebela družijo v grozd.

Uporabljiva so: korenina (radix altheae) listje in cvetje. Cvetje nabiramo oktobra, listje ob vsakem času. Korenine 2 do 3 let stare rastline pa jeseni. Sveže korenine olupimo in narežemo na kocke.

Ajbiš rabimo kot čaj za bronhialni katar. V 1 l vode kuhaj 20 minut 50 gr ajbiševih korenin. Jemljivi vsako uro po eno žličko.

Za črevesno vnetje: 50 gr ajbiševih korenin kuhaj 30 minut v 1 l vode in jemljivi 3-4 skodelice dnevno.

Za grizo: kuhaj 50 gr ajbiševih korenin 20 minut in jemljivi 3-5 skodelic dnevno. Zoper kašelj: Kuhaj 50 gr ajbiševih korenin 10 minut v 1 l vode in jemljivi 1 žlico vsaki 2 uri.

Brinje. Brinje je grm ali nizko drevo. Veje rastejo konicasto navzgor. Igle so ostre in bodeče. Skorja je rdečkasta, les je bel ali rumenkast in ima prijeten vonj. Uporabljive so jagode, les korenine in eterično olje storžev (brinovo olje).

Brinovo olje nam služi zoper nadihu, pri trebušni vodenici, zlatenici in sicer ga jemljemo trikrat dnevno po 2-3 kapljice z malo mlačne vode ali na sladkorju. Zapišimo si pa, da brinovo olje ne smemo rabiti pri vnetih ledvi-

cah! Pri ozebljih udih ali revmatizmu pa ga vtiramo v kožo (en del brinovnega olja in 4 dele masti).

Brin je tudi odlično zdravilo za želodec. Skuhaj 1 žlico jagod na 1/4 litru vode ter spij takega čaja dve skodelici dnevno.

Čaj iz mladih in zrelih jagod (15 gr na 1/2 litra vode) prepreči težko močenje in ga sploh uporabljamo pri boleznih mehurja, pri protinu, revmatizmu in kroničnem kašlju.

Baldrijan. Trajna, kratka korenika s stranskimi koreninami in poganki. Steblo cevasto, pokončno, vejnato do 70 cm visoko, golo ali spodaj kosmato z nasproti si stoječimi različno nazobčanimi listi, podolgovate oblike. Cveti so od bele do skrlatno rdeče barve. V zdravilstvu nam služijo korenine (in olje) ki jih nabiramo jeseni in nam služijo kot pomirj. sredstvo zoper nervoznost, nespečnost ali pri oslabelosti srca.

Čaj: Na 20 gr baldrijanovih korenin zlij 1 l vrele vode in zavrij 2-3 skodelice dnevno ali 1 skodelico zvečer.

Melisa. 30 cm do 1 m visoka, pokončna, vejnata rastlina. Listi so nasproti in jajčaste oblike, nazobčani nekoliko kosmati; cveti stojijo v pazduhah listov ter so rumenkaste in bele barve. Koristno je listje (folia melissae) in eterično olje; nabiramo jo v poletju. V zdravilstvu jo rabimo kot čaj (10 gr listja na pol do tričetrt litra vode). Učinkuje pa pomirjevalno pri lahkih živčnih boleznih, bledičnosti, pri nervoznem utrujenju sira in nervoznem bruhanju.

Melisin ekstrakt (en del cvetov s 3 deli alkohola in 3 deli vode) pustiti dva dni na toplem, nato filtrirati) se jemlje pri slabosti in omedlevici, želodčnih motnjah in bolečinah, in sicer 10-20 kapljic v kozarec vode ali na sladkorju.

Dr. R. H.

Naša beseda mora biti lepa

Namisto hoditi, govoriti, smejeti se, pravijo »hodkati, govorčati, smejkati« in ne pomislijo, kako mučijo otroke, kako mu obremenjujejo spomin. Ko otrok odrasča, se mora vsega še enkrat učiti. Edino pametno je, da z otroci govorimo v pravem jeziku in ne v taki smešni otroški mešanici, ki jo je treba pozneje popravljati in ki posebno v šoli jemlje mnogo časa pri jezikovnem pouku. In še en svet bi bil potreben staršem, ki imajo majhne otroke: naj jim ne govorijo preveč, ampak naj raje skrbijo, da otroci sami čim več govorijo. Zakaj? Ker se s tem, da otroci sami govorijo, se najbolje privadijo spretnemu izražanju, torej dobremu, pravilnemu govorjenju. To je potem najboljša podlaga za jezikovno spretnost. Tudi ljudska šola bi morala jezikovni pouk opreti na pravo govorjenje, posebno v prvem in drugem šolskem letu. Kdor mnogo govori že v zgodnji mladosti, si bo razvil jezikovni čut in bo tudi pravilno pisal.

Če govorimo o samostalnem govorjenju, je treba poznati nekatere posebnosti. Imamo na pr. tuena moških oseb, ki pa so besede ženskega spola na pr. starešina, sluga, vojvoda. Kako je s temi? Ali morem reči: na poti sem srečal starešino — kakor pravim; na poti sem srečal ženo? Tako lahko skla- njam. Tudi primke, ki imajo obliko ženskega spola, sklanjamo po vzgledu ženske sklanjatve. Znamenit slovenski pisatelj je napisal vkleben jeziku številne pripovedke in bajke z Gorjancev. Bil je to Janez Trdina. Pravimo: pripovedke in bajke Janeza Trdine. Ali ste brali pripovedko »Gluha loza« Janeza Trdine? Vzemite in berite »Bahove huzarje« Janeza Trdine ali Trdinove! Ti le »Bahovi huzarji« so tudi danes še prav zanimivi, ker opisujejo nekdanje reakcionarne razmere na Hrvaškem.

zadrego pridete včasih pri onih samostalnikih, ki so različnega spola. Kaj je pravilno: en sled ali ena sled? Straža je našla sed. Sia je po sledi do gozda. Tu pa naenkrat ni bilo več sledu. Tako lahko govorimo in vendar je oblika: po sledi ženskega spola, sledu pa moškega. Oboje je pravilno. Podobno imamo samostalnike: pot, poti, ali pota. Cvetko Gojar pravi v pesmi o siroti in škrateljkih:

»A znala ni steze, znala ni pota
in v gozd je zašla teman.«

Rabi torej pot v moškem spolu.

Laket prajimo lahko lakti — lakti nisem mogel odmakniti, ali lakti — lakti nisem dvignil.

Takih primerov imamo še več. Poslušajte, mo se jih, kadar hočemo izraziti kakšno razliko. Fant je resen mladeč, fanté — srednji spol — še nedozorel, napoj otročji fantič. Tudi deklič — moški spol — še ni popolno, resno deklic, ampak živo, lahko bti, ki ga ne uženeš tako kmalu. Pahor Jože

Odred Jugoslovanske Armade za Slovensko Primorje, Trst in Istro priredi v soboto 10. avgusta 1946. ob 20. uri zvečer velik ples v Opatjem selu na Krasu. Vstopnine ni. Igra jazz orkester iz Gorice. Vabljeni vsi!

Zveza društev za telesno vzgojo za Primorje in Trst

sporoča vsem svojim društvom, odsekom in članom in vsem, ki se zanimajo za razvoj telesne vzgoje, da je njeno službeno glasilo priloga Vestnika Slovenske prosvetne zveze »Telesna vzgoja«, katere 1. številka je izšla 16. t. m. Poleg drugega gradiva je izšel v tej številki tudi razpis »Vseljudskega peterboja«. V italijanskem jeziku se bodo službena sporočila priobčevala v tedniku »Il Progresso«, ki je že do sedaj kazal veliko razumevanje za naše delo na polju telesne vzgoje.

Objava

Vse svoje cenjene odjemalce, okrajne in krajevne kolporterje, agencije, komisinarje in posamezne naročnike obveščamo, da smo s 1. julijem t.l. pooblastili podjetje »LJUDSKA ZALOŽBA« z. z. o. z., kolportajni oddelček, Trst, via Carducci 6, da kot naš edini in izključni koncesionar in glavni komisionar za vse kraje opravlja razprodajo in vplačevanje naših listov »PRIMORSKI DNEVNIK«, »SOŠKI TEDNIK«, »LJUDSKI TEDNIK« in »GLAS MLADIH«.

Vplačila za vse naše posle sprejemajo neposredno blagajna kolportarje »Ljudske Založbe« in njeni pooblaščen namestenci. Za nakazila so odprti sledeči čekovni računi na ime »Ljudske Založbe«:

Trst, 11-5156,
Reka, 45-301,
Ljubljana, 20-016

in tekoči račun na ime »Ljudske Založbe« pri Gospodarski banki za Istro, Reko in Slovensko Primorje.

Svoje poslovanje bo »Ljudska Založba« pričela s 1. avgustom t.l. za mesec julij kot prvi obračunski mesec. Naprošamo vse naše odjemalce, da se odslej obračajo za vse odjemne posle izključno na »Ljudsko Založbo« in njene podružnice odnosno kolporterje. Oglase in vse posle v zvezi z oglaševanjem sprejemajo in opravljajo še vedno neodvisne uprave listov.

ZALOŽNIŠTVO »PRIMORSKI DNEVNIK«

Rešitve ugank

Križanka

Vodoravno: A) obok; pesa; B) sok; uraj; meh; C) era; mir; Ala; C) lok; osa; tat; D) Kobarič; E) los; Ana; rak; F) aga; oja; lev; G) sol; del; Ida; H) tria; Amor. — Navpično: 1. osel; last; 2. bor; oko; gor; 3. Oka; kos; alt; 4. kum; oba; oda; 5. risanje; 6. nar; ara; Ela; 7. Ema; tir; Lim; 8. sel; Ada; Edo; 9. ahat; kvár.

Pregovor

K o g j z
d z a e a
r d j d a
o e o z j
s g j n e

Izrek

vod, zel, ulj, era, paš, kit, cev.
V vsaki besedi črtaj eno črko!

Odgovarja JOŽE KOREN —
Založba Primorskega dnevnika, Trst.

Zelena kobilica

(P. Bažov)

»Ki ga love. Odidite, dečki. Prepovedano je govoriti. Politika. Ste razumeli? Takoj odidite! Besedo »politika« smo čuli. Odrasli v naših rodbinah so izgovarjali to reč pazljivo, potihlo, vendar važno. Zato je naš ulični dobavitelj Žigon kričal po vsej ulici, kadar je obračunaval s svojimi delavci: »Kaj ste vi? Politika ali kaj! Naučili ste se, to je glavno, v tujem žepu obračunavati! Pokazal vam bom pot! Pokazal bom rajonskemu policijskemu poveljniku pripovedovati. Nujno je treba to odpraviti. Sibirijo bratec, to...«

Zopet so se slišali streli. Redki, odmevajoči, a onih kratkih in zaporednih to pot ni bilo. Stražnik na sivem konju je v polnem diru dirjal k brodu.

— Zagledal je nekaj, jazbec! — je zamrmral kmet v rožnati srajci.

Streli so postajali pogostejši, a še vedno odmevajoči...

»Našli so bedaka! Vam bo že pokazal, kje sedi!«

»Kje?«

»Kdo ve, morda v tem gozdu — morda pa je že davno zbežal preko glavne ceste. Išči ga tedaj! Prebil bom noč v pustem kraju.«

»Ti stražiš?«

»Določili so, pa stojim. Kaj naj storim! A vi ne hodite po gozdu, naravnost k vrtovom se podajte. Če preplezate kje, stopajte po glavni cesti, sicer še zaidete pod kroglo.«

Poslušali smo nasvete. Šli smo naravnost proti vrtovom. Preplezali smo plot iz tenkih palic, prešli gozdni del in prišli do obdelanega vrta. Ta se je širil do slepe stene dvoriščnih poslopij, izhodna vrata so bila zaprta. Zgradbe so bile dobre, z zelenimi smrekami. Podoba je bila, da je bil to dom tedanjega tovarniškega načelnika. Prešli smo še dva do tri vrtove, a vedno isto: slepe stene zgradb in zaprta vrata. Končno smo naleteli na »Goli dom«, ki je imel kriv hlev brez strehe. Čez plot je bilo videti cesto. Prav tega nam je bilo še treba. Tudi prečke so tu tekale navzdol — prijetno za izhod.

»No, kaj gremo dečki!« In Koljša, mahaje z vedrico in odlomljeno palico, je šel po brazdi med krompirjevimi gredami, mi pa za njim.

Prav ta čas pa je besno zalajala psica, ki je pritekla izza hleva. Za psico je pritekla ženska

v temnoplavi obleki z neko ozko, pobarvano deščico, verjetno od statev. Ženska je grozeče mahala z deščico in kričala:

»To vas bom, nepridipravi! Natrgala bom koprivo!«

Koljša je kljub temu šel mirno naravnost proti ženski. On je vedno tak! Brez palice je šel tudi na pretep. Midva sva seveda pohitela, da pridrživa tovariša:

»Saj, teta, mi ne rujemo.«

»Hočemo samo na cesto preplezati...«

»Kaj gre tod vaša cesta?!« je vprašala žena blaže.

»Ne dovolijo po zimski poti, pravijo po glavni. Prišli smo preko vrtov. Nič nismo ruvali, saj lahko preiščeš!« Ženska je prsknila na psa in nas začela povsem mirno spraševati, čigavi smo, kako smo semkaj dospeli in kaj smo videli na zimski poti. Ko smo ji raztolmačili, je žena zamišljeno dejala: »Tudi tu, glej, vas ne bodo pustili. Vse voznike so zavrnil. Govore, da so Peček zategnili. Nedavno je vaš gorjanski pripeljal s parom konj stražnike. Boste morali že pri meni prenočiti. Doma, glej, vas bodo čakali. Ste vsaj matere vprašali?«

Se nadaljuje.

Teden v slikah

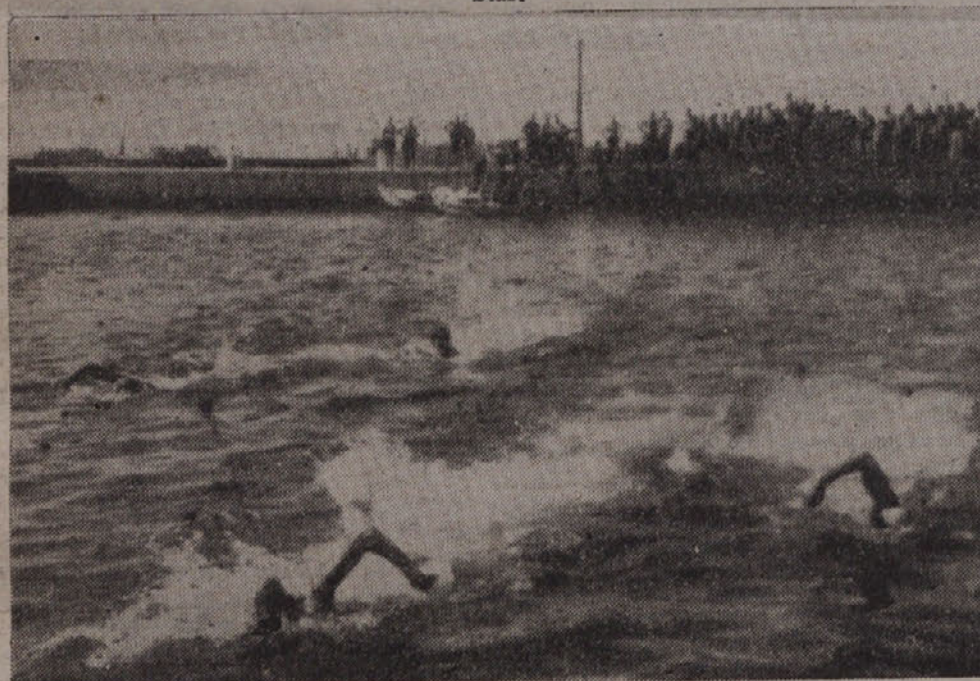
Fizkultura

Prihod mladincev v Milje

Start

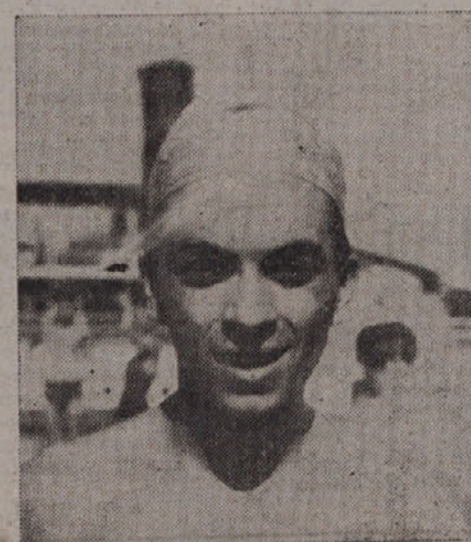
Proti cilju

Sobri

Škerl Ivica

Catalani

Plavalne tekme za pokal „L. Frausin“ v Miljah

V nedeljo dopoldne in popoldne so se vršile izbirne plavalne tekme za pokal »L. Frausin«, katere je pod okriljem Zveze društev za telesno vzgojo v Trstu razpisalo Prosvetno društvo »Frausina« iz Milj. Dne 15. t. m. pa bodo Milje zopet pozorišče finalnih borb, ki se bodo vršile v obliki troboja med okraji Milje, Trst in Tržič.

Dopoldne so se pomerili med seboj mladinci in mladinke iz Milj ter dosegli sledeče tehnične rezultate: **50 m prosto, mladinci:** 1. Stener Italo, US Muggesana 30"2; 2. Petronio Bruno, US M. 31"; 3. Campanato Pino, US M. 31"2; 4. Tarlao Nino, US M. 31"4; 5. Pangaro Reddo, P. D. Frausin 31"4; 6. Gasvodic Gilio, US M. 33". **50 m hrbtno, mladinci:** 1. Gardj Karlo, US M. 41"4; 2. Bossi Oméro, P. D. Frausin 48"5. **50 m prsno, mladinci:** 1. Ribari Giovanni, P. D. Frausin 41"2; 2. Robba Renato, US M. 41"3. **50 m prosto, mladinke:** 1. Bratuš Ana, P. D. Vela 45"1; 2. Kuber Lida, P. D. Vela; 3. Dobrila Amelija, P. D. Čerej.

Popoldne pa je bilo v Miljah kakor v čebelnjaku. Vseposvobod razigrani obrazi mladincev in mladink, ki so v eni izmed najlepših športnih panog tekmovali med seboj v hitrosti in vzdržljivosti ali pa vzpodbujali svoje milence, da dosežejo čim boljše rezultate. Krivično bi bilo, da bi pohvalili posameznike, kajti vsi brez izjeme so pripomogli k temu, da je prireditev z organizacijske in tehnične strani popolnoma uspela. Tehnični rezultati so razveselili, če upoštevamo, da je večina izmed tekmovalcev prvič v življenju tekmovala na javni prireditvi in da ni imela možnosti, da bi sistematično trenirala. Srečna pa je bila zamisel odločujočih, da so pričeli z organizacijo masovne vzgoje tudi na polju plavalnega športa. Želeti pa bi bilo, da bi se v prihodnosti podobne prireditve ponavljale in kar je še važnejše, da bi se pričela smotrna vzgoja plavalnega naraščanja pod strokovnim vodstvom.

Popoldnški tehnični rezultati so naslednji: **100 m prosto, mladinci:** 1. Solvi Luigi, P. D. Dugolin 1'17"2; 2. Kravs Egon, Enot. Sind. PNOO 1'22; 3. Sedmak Lucian, »Vesna« Sv. Križ 1'22"4; 4. Skala Lionello, P. D. Tomažič 1'28"; 5. Švap Just, »Vesna« — Sv. Križ 1'33"3. **100 m prsno, mladinci:** 1. Durantj Durante, P. D. Tomažič 1'32"; 2. Predonzani Guido, P. D. Dugolin 1'41"4; 3. Katalani Livio, P. D. Tomažič 1'42"1; 4. Sulčić Josip, »Vesna« — Sv. Križ 1'43"1. **100 m hrbtno, mladinci:** 1. Silič Livio, P. D. Tomažič 1'42"; 2. Padovan Luigi, »Vesna« — Sv. Križ 1'47". **Štacija 3x100 mešeno, mladinci:** 1. P. D. Tomažič (Silič, Durantj, Skala) 5'8"2. **Štacija 4x100 m prosto, mladinci:** 1. P. D. Dugolin (Margutti, Reims, Grilli, Solvi) 5'38"4; 2. P. D. Perosa. **50 m prosto, mladinke:** 1. Škerlj Ivica, P. D. Rojan 36"2; 2. Stanin Lila, P. D. Tomažič 44"; 3. Štefanič Nada, »Vesna« — Sv. Križ 46"8. **50 m prsno, mladinke:** 1. Saitz Mirella, P. D. Tomažič 53"2; 2. Pascatorj Zdenka, P. D. Rinaldi 55"4.

NAŠI PEVSKI ZBORI NASTOPAJO

